

Рекомендовано
на засіданні кафедри
залізничних станцій та вузлів
протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ

Основи митної справи на транспорті

I, II семестр 2025-2026 навчального року

освітній рівень: перший (бакалавр)

галузь знань: 27 Транспорт / J – Транспорт та послуги

спеціальність: 275.02 Транспортні технології (на залізничному транспорті) /

J7 –Залізничний транспорт

освітня програма: митний контроль на транспорті (залізничний транспорт)(МКТ)

Час та аудиторія проведення занять: згідно розкладу – <http://rasp.kart.edu.ua/>

1. Команда викладачів:

Лектор і керівник практичних занять:

Пестременко-Скрипка Оксана Сергіївна (кандидат технічних наук, доцент)

Контакти: +38 (057) 730-10-42, e-mail: pestremenko@kart.edu.ua

Години прийому та консультації: кожен понеділок з 14.00-15.00

Розміщення кафедри: місто Харків, майдан Фейєрбаха, 7, 1 корпус, 3 поверх, 304аудиторія.

Веб сторінка курсу: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаткові інформаційні матеріали: <http://metod.kart.edu.ua>

Цілі та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни «**Основи митної справи на транспорті**» є формування у студентів цілісного розуміння організації митної справи, її ролі у зовнішньоекономічній діяльності держави та особливостей здійснення митного контролю на транспорті.

У межах курсу вивчаються історія становлення митної системи України, принципи митної політики, структура митного оподаткування, види платежів, організація митного контролю та митного оформлення на різних видах транспорту. Особлива увага приділяється діяльності Державної митної служби, ролі митної інфраструктури, застосуванню сучасних інформаційних технологій, систем електронного декларування та управління ризиками.

Вивчення дисципліни дозволяє студентам набути знань і практичних навичок для ефективної роботи у сфері митного регулювання, брати участь у міжнародних торговельно-логістичних операціях та застосовувати сучасні інструменти митного контролю з урахуванням вимог законодавства України та міжнародних стандартів.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

1. Ціннісно-смыслова компетентність – розширення світогляду студента в галузі митної справи, усвідомлення ролі митного контролю та митного оформлення в організації міжнародних перевезень, розуміння значення митної політики для економічної безпеки держави.

2. Загальнокультурна компетентність – формування знань про історичні, правові та культурні особливості розвитку митної справи в Україні та світі, а також їхній вплив на міжнародну торгівлю і транспорт.

3. Навчально-пізнавальна компетентність – розвиток зацікавленості у вивченні стану та перспектив митного регулювання, системи митного оподаткування, митної інфраструктури, а також здатності аналізувати процеси взаємодії митних органів із транспортними підприємствами при міжнародних перевезеннях.

4. Інформаційна компетентність – оволодіння навичками пошуку, аналізу та використання інформації щодо митних процедур, міжнародних нормативних актів і сучасних цифрових технологій у митній справі (електронне декларування, автоматизовані системи контролю).

5. Комунікативна компетентність – здатність до ефективної взаємодії в професійному середовищі, у тому числі під час роботи над груповими проєктами, обговорення питань митного контролю, оформлення та організації міжнародних транспортних перевезень.

6. Компетентність особистісного самовдосконалення – формування вміння до самостійного професійного розвитку, набуття нових знань у сфері митної справи, застосування

креативних і нетрадиційних підходів до вирішення проблем у сфері митного регулювання та транспортної логістики.

Чому ви маєте обрати цей курс?

Міжнародні перевезення товарів і транспортних засобів завжди пов'язані з проходженням митного контролю, який є невід'ємною частиною зовнішньоекономічної діяльності. Знання основ митної справи на транспорті дозволяє розуміти порядок і принципи митного контролю та оформлення, уникати непередбачуваних ситуацій на кордоні та забезпечувати законність і ефективність міжнародних перевезень.

Курс надає студентам теоретичні знання та практичні навички щодо:

- організації та функціонування митної системи України;
- принципів митної політики та методів митного регулювання;
- процедур декларування, митного контролю й оформлення товарів і транспортних засобів;
- особливостей митних формальностей на залізничному та інших видах транспорту;
- використання сучасних цифрових технологій у митній справі.

Від здобувачів очікується базове розуміння транспортних технологій, міжнародної логістики та зовнішньоекономічних процесів. Протягом вивчення курсу студенти ознайомляться як з українським законодавством, так і з міжнародним досвідом організації митних процедур.

Зміст дисципліни охоплює питання історії розвитку митної справи, ролі митної служби в економіці держави, особливостей митного оподаткування, порядку переміщення товарів через митний кордон, форм і методів митного контролю, а також сучасних тенденцій цифровізації митних процесів.

Курс передбачає лекційні та практичні заняття, роботу з навчальними матеріалами, презентаціями та індивідуальними завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання на практиці, аналізувати конкретні ситуації й вирішувати проблемні питання митного регулювання в умовах міжнародних транспортних перевезень.

Викладач курсу забезпечує підтримку студентів під час консультацій, у режимі електронного листування з курсу навчальної дисципліни за відповідними темами:

I семестр

Тема 1. Організаційні основи функціонування та історія розвитку митної справи в Україні.

Тема 2. Інтегрування митно-тарифної системи України до світової системи господарювання.

Тема 3. Структура та ефективність системи митного оподаткування.

Тема 4. Транспортне забезпечення міжнародної торгівлі.

Тема 5. Митний контроль та технологічні схеми на транспорті.

Тема 6. Декларування та митне оформлення міжнародних перевезень

II семестр

Тема 1. Державна митна служба України, її діяльність, структура та завдання.

Тема 2. Митна інфраструктура — поняття, складові та роль.

Тема 3. Організація транспортного митного контролю.

Тема 4. Митне оформлення вантажів на різних видах транспорту.

Тема 5. Роль інформаційних технологій у митній справі на транспорті.

Тема 6. Правове регулювання митної справи на транспорті.

Тема 7. Вибір режиму митного оформлення товарів на транспорті.

Тема 8. Митні платежі як основа фінансування митної системи.

Тема 9. Митне страхування та страхові гарантії у транспортних операціях.

Тема 10. Аналітика та профілювання в митній справі.

Тема 11. Організація митного контролю на кордоні: міждержавні аспекти.

Тема 12. Контрабанда: види, методи боротьби та наслідки.

Тема 13. Митне оформлення міжнародних вантажних перевезень

Тема 14. Технологічні схеми митного контролю та оформлення на транспорті

Тема 15. Інновації та перспективи розвитку митної справи на транспорті

Опис навчальної дисципліни:

- кількість кредитів ЄКТС – 7,0;
- загальна кількість годин – 210;
- термін викладання – 1, 2 семестр.

Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни

I семестр

Модуль 1

Тема 1. Організаційні основи функціонування та історія розвитку митної справи в Україні.

Історія розвитку митної справи в Україні. Особливості функціонування митної системи України. Поняття та принципи здійснення митної справи. Митна справа як складова зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) держави. Сутність, принципи та моделі функціонування митної політики країни. Методи митного регулювання ЗЕД.

Тема 2. Інтегрування митно-тарифної системи України до світової системи господарювання.

Світові міжнародні організації та розвиток митно-тарифної системи. Митно-тарифні аспекти економічної інтеграції. Інтегрування митно-тарифної системи України до світової системи господарювання. Економічна природа митного тарифу, його класифікація та функціональні завдання. Види мита та мета і специфіка їх застосування. Диференціація митних ставок. Український класифікатор товарів зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 3. Структура та ефективність системи митного оподаткування.

Поняття митна і фактурна вартість товарів. Митні платежі як основні інструменти системи митного оподаткування. Сутність та місце митної вартості в системі митного оподаткування. Характеристика механізму нарахування непрямих податків при переміщенні вантажів та товарів через митний кордон України. Структура та ефективність системи митного оподаткування. Митні збори як різновид митних платежів.

Модуль 2

Тема 4. Транспортне забезпечення міжнародної торгівлі.

Міжнародна торгівля і транспортні послуги. Засоби та способи переміщення товарів. Поняття митної території та митного кордону. Пункти пропуску через державний кордон України: класифікація, місце розташування, їх облаштування. Переміщення товарів через митний кордон України. Митні формальності на залізничному транспорті.

Тема 5. Митний контроль та технологічні схеми на транспорті.

Поняття, сутність, завдання та напрямки організації митного контролю. Об'єкти і суб'єкти митного контролю. Форми митного контролю та особливості їх застосування. Митний контроль та технологічні схеми на транспорті. Спеціальні види контролю на митному кордоні України. Типові технологічні схеми митного контролю та митного оформлення на транспорті.

Тема 6. Декларування та митне оформлення міжнародних перевезень.

Мета та порядок здійснення митного оформлення. Декларування як складова митного оформлення. Види митних декларацій. Декларація митної вартості. Загальна декларація

прибуття.

II семестр

Модуль 1

Тема 1. Державна митна служба України, її діяльність, структура та завдання.

Історія створення та правове регулювання діяльності Державної митної служби України. Організаційна структура ДМС України. Основні завдання і функції Державної митної служби. Взаємодія ДМС з іншими державними органами.

Тема 2. Митна інфраструктура – поняття, складові та роль.

Поняття митної інфраструктури. Об'єкти митної інфраструктури (митні пункти, складські приміщення, термінали). Роль митної інфраструктури в організації та здійсненні митної справи. Перспективи розвитку митної інфраструктури в Україні

Тема 3. Організація транспортного митного контролю.

Основні принципи організації митного контролю на транспорті. Технологічні процеси митного контролю вантажів на різних видах транспорту. Використання сучасних ІТ та технічних засобів у митному контролі.

Тема 4. Митне оформлення вантажів на різних видах транспорту.

Особливості митного оформлення на автомобільному, залізничному, морському, річковому та авіаційному транспорті. Особливості процедур на складання митних декларацій для різних транспортних типів. Взаємодія митниці з транспортними й логістичними службами.

Тема 5. Роль інформаційних технологій у митній справі на транспорті.

Електронне декларування та обробка митних даних. Автоматизовані інформаційні системи митної служби. Використання GPS, систем трекінгу і баз даних у митному контролі.

Тема 6. Правове регулювання митної справи на транспорті.

Основні законодавчі акти України в митній сфері. Міжнародні договори та угоди в галузі митної справи. Відповідальність за порушення митних правил у транспортній сфері.

Лекція 7. Вибір режиму митного оформлення товарів на транспорті.

Види митних режимів та їх застосування (імпорт, експорт, транзит, тимчасове ввезення). Особливості оформлення для різних транспортних режимів. Митні режими для транспортних засобів.

Модуль 2

Тема 8. Митні платежі як основа фінансування митної системи.

Види митних платежів: мита, збори, акцизи, інші платежі. Порядок нарахування та сплати митних платежів при митному оформленні вантажів і транспортних засобів. Роль митних платежів у забезпеченні бюджету України.

Тема 9. Митне страхування та страхові гарантії у транспортних операціях.

Поняття та значення страхування при міжнародних перевезеннях. Форми страхових гарантій у митній справі. Особливості страхування ризиків перевезення вантажів.

Тема 10. Аналітика та профілювання в митній справі.

Основи аналітичної роботи митних органів. Методики профілювання вантажів і транспортних засобів. Використання аналітики для підвищення ефективності митного контролю.

Тема 11. Організація митного контролю на кордоні: міждержавні аспекти.

Спільний контроль з країнами-сусідами. Міжнародна співпраця у протидії митним правопорушенням. Інтеграція митної справи України в європейські системи.

Тема 12. Контрабанда: види, методи боротьби та наслідки.

Поняття та види митної контрабанди. Методи протидії контрабанді на митному кордоні.

Вплив контрабанди на економіку та безпеку країни.

Тема 13. Митне оформлення міжнародних вантажних перевезень.

Порядок і специфіка митного оформлення при міжнародних транспортних операціях. Особливості декларування вантажів у транспортних документах. Забезпечення правового та фінансового контролю при перевезеннях.

Тема 14. Технологічні схеми митного контролю та оформлення на транспорті.

Основні технологічні схеми митного контролю при переміщенні товарів. Використання сучасних методів і засобів контролю. Оптимізація процедур митного оформлення на транспорті.

Тема 15. Інновації та перспективи розвитку митної справи на транспорті.

Впровадження цифрових технологій у митну справу. Роль блокчейну, штучного інтелекту і big data в митних операціях. Перспективи розвитку української митної системи у транспортній сфері.

Тематика (зміст) практичних занять.

I семестр

Аналіз ролі транспорту у забезпеченні міжнародної торгівлі (порівняння морського, автомобільного, залізничного та авіаційного транспорту). Класифікація засобів переміщення товарів та визначення їх ефективності для різних видів вантажів. Розробка схеми взаємодії транспортних засобів у мультимодальних перевезеннях. Визначення завдань митного контролю при здійсненні міжнародних перевезень. Аналіз форм митного контролю та приклади їх застосування на практиці. Вивчення спеціальних видів контролю (санітарний, екологічний, ветеринарний, радіаційний тощо) та їх застосування. Визначення мети та порядку митного оформлення (аналіз статей Митного кодексу України). Аналіз сутності та порядку митного декларування товарів і транспортних засобів. Порівняння видів митних декларацій та сфер їх застосування. Аналіз вимог до заповнення загальної декларації прибуття.

II семестр

Аналіз структури ДМС України; складання організаційної схеми. Вивчення та опис інфраструктури конкретного митного пункту. Розробка технологічної схеми митного контролю для обраного виду транспорту. Порівняльний аналіз процедур митного оформлення для двох видів транспорту. Аналіз кейсів порушень митних правил і формулювання заходів відповідальності. Складання плану митного оформлення товару за обраним режимом. Розрахунок митних платежів за прикладом фактурної вартості товару. Аналіз страхового договору та умов страхування вантажу. Розбір кейсів фактичної контрабанди, розробка пропозицій щодо її запобігання.

Тематика (зміст) лабораторних занять.

Не передбачено навчальним планом.

Тематика (зміст) семінарських занять.

Не передбачено навчальним планом.

Тематика (зміст) самостійної роботи.

I семестр

Побудова схеми митної території та митного кордону України. Скласти карту основних залізничних пунктів пропуску України та описати їх інфраструктуру. Скласти таблицю «Об'єкти

і суб'єкти митного контролю». Змодельовати ситуацію проходження митного контролю вантажу та обрати оптимальні форми контролю. Побудувати технологічну схему митного оформлення вантажів на прикладі залізничного пункту пропуску. Скласти алгоритм дій при митному оформленні імпортного вантажу. Заповнення спрощеної митної декларації. Скласти приклад декларації митної вартості. Оформлення загальної декларації прибуття для залізничного поїзда з вантажем.

II семестр

Побудова організаційної схеми Державної митної служби України. Опис митної інфраструктури конкретного пункту пропуску (залізничного чи автомобільного). Складання технологічної схеми транспортного митного контролю для обраного виду транспорту. Порівняльний аналіз процедур митного оформлення на двох видах транспорту (наприклад, залізничному та автомобільному). Ознайомлення з електронними системами декларування (симуляція заповнення електронної митної декларації). Аналіз законодавчих актів України у сфері митної справи та міжнародних угод. Розробка плану митного оформлення товару за конкретним митним режимом. Підготовка доповіді щодо ефективності спільного митного контролю на одному з прикордонних пунктів. Підготовка пакету документів для митного оформлення міжнародного вантажу.

Тематика (зміст) індивідуальних завдань.

Тематика (зміст) індивідуального завдання повинна відповідати навчальній дисципліні та, враховуючи принципи академічної свободи і студентоцентрованого підходу, може бути запропонована керівником роботи або здобувачем вищої освіти за погодженням з керівником.

Інформаційне забезпечення самостійної роботи здобувачів вищої освіти Основна література до всіх тем:

1. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. Чинна редакція 15.01.2025.
2. Митне оформлення вантажних перевезень : навч. посібник / І. В. Берестов, О. С. Пестременко-Скрипка, А. В. Колісник та ін. Харків : УкрДУЗТ, 2023. 122 с.
3. Дубініна А. А. Митна справа: Підручник/ А. А. Дубініна, С. В. Сорокіна, О. І. Зельніченко. — Київ: Центр учбової літератури, 2010. — 320 с.
4. Законодавство України Всі документи (станом на 24 березня 2025 р.).
5. Гребельник О. П. Митна справа: підручник / О. П. Гребельник. – Київ: Центр учбової літератури, 2021. – 397 с.
6. Мельник М. В. Інститут митних режимів в митному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : спец.12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» ; Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2016. 251 с.

Додаткова література до всіх тем:

7. Митна справа : підручник / А. Крисоватий та ін. ; за ред. А. Крисоватого. Тернопіль : ВПЦ «Екон. думка ТНЕУ», 2014. 540 с.
8. Додаток 2 до п. 2.7.1 Порядку нарахування митних зборів, мита, податку на додану вартість та акцизного збору при митному оформленні товарів, транспортних засобів та запасних частин до них, які переміщуються через митний кордон України і належать громадянам.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. <https://ips.ligazakon.net/document/T124495?an=1>
2. <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/15091/1/%d0%9d%d0%b0%d0%b2%d1%87.%20%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba.pdf>
3. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/a>
4. <http://www.wcoomd.org>
5. https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0227-00?utm_source=chatgpt.com#Text

Вимоги викладача

Вивчення навчальної дисципліни «Основи митної справи на транспорті» потребує:

- виконання завдань згідно з навчальним планом (індивідуальні завдання, самостійна робота тощо);
- підготовки до практичних занять;
- роботи з інформаційними джерелами.

Підготовка до практичних занять робіт передбачає: ознайомлення з програмою навчальної дисципліни, питаннями, які виносяться на заняття з відповідної теми; вивчення методичного матеріалу.

Рішення практичних завдань повинно як за формою, так і за змістом відповідати вимогам (мати всі необхідні складові), що висуваються до вирішення відповідного завдання, свідчити про його самостійність (демонструвати ознаки самостійності виконання студентом такої роботи), відсутність ознак повторюваності та плагіату.

На практичних заняттях присутність студента є обов'язковою, важливою також є їх участь в обговоренні всіх питань теми. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані. Це ж стосується й студентів, які не виконали завдання або показали відсутність знань зосновних питань теми. Студент повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу.

Відвідування студентами лекцій є обов'язковим. За кожну пропущену без поважних причин лекцію число балів при оцінюванні за модуль за відвідування занять зменшується на 2 бали. Пропущені лекції не відпрацьовуються.

Контрольні заходи результатів навчання

Порядок оцінювання результатів навчання визначається Положенням про контроль та оцінювання якості знань студентів в Українському державному університеті залізничного транспорту

Максимальна кількість балів за модуль			
Поточний контроль	Модульний контроль (Тести)	Сума балів за модуль	
		Модуль 1	Модуль 2
До 60	До 40	До 100	До 100
Активність на практичних заняттях (усні відповіді, письмові роботи)		30	30
Виконання індивідуального завдання		30	30
Підсумок		До 60	До 60

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач вищої освіти за модуль, становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів модульний контроль). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає оцінку за семестр.

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до державної шкали (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та шкали ECTS (A, B, C,D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік або екзамен (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням: <http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>.